

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 436/2022-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Martinom Kubovičom, LL.M., MSc., advokátom, M. R. Štefánika 3080/14, Sereď, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 14C/415/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 14C/415/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 14C/415/2015 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 7. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 14C/415/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Napadnuté konanie, predmetom ktorého je určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a určenie, že vec patrí do dedičstva, začalo na okresnom súde 29. októbra 2015 doručením žaloby sťažovateľky. Okresný súd výzvami z 21. marca 2016 a 19. mája 2016 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol uhradený 27. mája 2016. Prvé pojednávanie nariadené na 21. február 2017 okresný súd odročil z dôvodu zmeny rozvrhu práce na 8. marec 2017. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 8. marca 2017, bolo odročené na 19. máj 2017 pre účely vyjadrenia sťažovateľky. Sťažovateľka zobrala 24. marca 2017 žalobu späť v časti o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. Pojednávanie uskutočnené 19. mája 2017 odročil okresný súd po vypočutí strán a predvolaných svedkov na neurčito. Podaním z 26. júla 2017 sťažovateľka navrhla vykonať znalecké dokazovanie. Uznesením z 3. apríla 2018 okresný súd ustanovil znalkyňu s cieľom vypracovania posudku o spôsobilosti poručiťky na právne úkony v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy. Spis bol 13. júla 2018 zaslaný znalkyni, ktorá predložila znalecký posudok 11. decembra 2018. Strany doručili vyjadrenie ku znaleckému posudku 7. februára 2019 a 8. apríla 2019. Uznesením z 23. októbra 2019 okresný súd priznal znalkyni znalečné. Okresný súd 6. novembra 2019 opätovne vyzval strany, aby sa vyjadrili ku znaleckému posudku. Sťažovateľka doručila 21. novembra 2019 sťažnosť proti uzneseniu o priznaní znalečného. Uznesením z 18. februára 2020 okresný súd nariadil kontrolné znalecké dokazovanie a zamietol sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu z 23. októbra 2019. Spis bol 2. marca 2020 zaslaný ustanovenému znalcovi. Žalovaní 10. marca 2020 doručili sťažnosť proti uzneseniu o nariadení kontrolného znaleckého dokazovania. Uznesením z 30. júna 2022 okresný súd sťažnosti vyhovel a zrušil svoje uznesenie z 18. februára 2020. Pojednávanie uskutočnené 12. septembra 2022 bolo odročené na 24. október 2022 na účel výsluchu znalkyne, ktorá vypracovala znalecký posudok. Nariadené pojednávanie súd odročil z dôvodu ospravedlnenia sa znalkyne na 9. december 2022.

III.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podľa sťažovateľky sa postup okresného súdu v napadnutom konaní vyznačuje opakovanou nečinnosťou, ktorej dôsledkom boli nielen zbytočné prietahy v jednotlivých obdobiach, ale aj celková neprimeraná doterajšia dĺžka konania v jednoduchej, ale zároveň pre sťažovateľku dôležitej veci. Sťažovateľka už dvakrát podala sťažnosť predsedovi okresného súdu z dôvodu, že jej vec nie je prerokovaná bez zbytočných prietahov, pričom dvakrát bola predsedom súdu konštatovaná nečinnosť okresného súdu v predmetnej veci. Napriek tomu je okresný súd vo veci opakovane nečinný.

IV.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľky

IV.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení potvrdil, že konanie v danej veci je poznačené opakovanými obdobiami nečinnosti, čím v konaní vznikajú zbytočné prieťahy. Naposledy 5. októbra 2021 bola okresnému súdu doručená sťažnosť sťažovateľky na prieťahy v konaní podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná s konštatovaním nečinnosti súdu v období od 11. augusta 2020 až do 6. októbra 2021.

IV.2. Replika sťažovateľky:

5. Sťažovateľka na vyjadrenie okresného súdu v lehote určenej ústavným súdom ani do prerokovania prijatej ústavnej sťažnosti nereagovala.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m. I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

9. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a určenie, že vec patrí do dedičstva. Konania tohto typu tvoria bežnú súčasť sporovej agendy na všeobecných súdoch, preto vec nemožno posúdiť ako právne zložitú. Prerokovávaná vec však vykazuje prvky skutkovej zložitosti, čo je dané tým, že v konaní bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie (s cieľom vykonať komplexné posúdenie zdravotného stavu poručiťky na základe zdravotnej dokumentácie) a vypočúť viacero svedkov.

Súdom ustanovená znalkyňa dvakrát žiadala o predĺženie lehoty na predloženie znaleckého posudku z dôvodu chýbajúcej zdravotnej dokumentácie. Ústavný súd však zároveň uvádza, že ani faktickou zložitosťou veci nie je možné ospravedlniť neúmernú dĺžku napadnutého konania.

10. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd zistil, že svojím správaním prispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania. Na výzvy okresného súdu reagovala s oneskorením, resp. až po urgencii, keď vyjadrenie ku svedeckým výpovediam z pojednávania konaného 19. mája 2017 doručila až 26. júla 2017. Obdobne ku znaleckému posudku jej doručenému 2. januára 2019 sa vyjadrila až 9. apríla 2019. Na uvedenú skutočnosť ústavný súd prihliadol pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia.

11. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov, pričom uvádza, že celková dĺžka napadnutého konania bez meritórneho rozhodnutia v trvaní 7 rokov je sama osebe neprimeraná.

12. Ústavný súd zistil v postupe okresného súdu jeho nečinnosť ale aj neefektívnu a nesústredenú činnosť, ktoré tiež môžu zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

13. Okresný súd bol v predmetnej veci nečinný bez existencie zákonnej prekážky v období od doručenia repliky sťažovateľky 26. augusta 2016, do uskutočnenia prvého pojednávania 8. marca 2017 (vyše 6 mesiacov), v období od doručenia návrhu sťažovateľky na vykonanie znaleckého dokazovania 26. júla 2017 do 3. apríla 2018, keď súd ustanovil znalkyňu (8 mesiacov), v období od doručenia vyjadrenia sťažovateľky ku znaleckému posudku 8. apríla 2019 do 23. októbra 2019, keď súd priznal znalkyni znalečné (vyše 6 mesiacov), a v období od 10. marca 2020, keď žalovaní doručili sťažnosť proti kontrolnému znaleckému dokazovaniu, do rozhodnutia súdu o tejto sťažnosti 30. júna 2022 (viac ako 27 mesiacov).

14. Okresný súd postupoval nesústredene pri rozhodovaní o súdnom poplatku, ktorý pôvodne vyrubil len z jedného návrhu (petitu), hoci predmetom žaloby boli dva návrhy. Dôkazom jeho nesústredenej činnosti je aj opakovaná výzva na vyjadrenie ku znaleckému posudku (zo 6. novembra 2019), pričom vyjadreniami strán disponoval už od apríla 2019. Okresný súd postupoval neefektívne pri realizácii kontrolného znaleckého dokazovania, ktoré nariadil bez toho, aby sa žalovaní mali možnosť k nemu vyjadriť, v dôsledku čoho potom bolo na základe sťažnosti aj zrušené.

15. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd kvalifikoval nečinnosť okresného súdu v zistenom období, ako aj jeho neefektívnu a nesústredenú činnosť ako zbytočné prietahy, a preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

16. Skutočnosť, že napriek nariadeným termínom pojednávania nedošlo v napadnutom konaní k rozhodnutiu o predmete konania, viedla podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd k rozhodnutiu o prikázaní okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov a odstrániť tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza (bod 2 výroku tohto nálezu).

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

18. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 10 000 eur, svoju žiadosť však bližšie neodôvodnila.

19. Podľa § 123 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

20. Keďže sťažovateľka žiadnym spôsobom nezdôvodnila svoj návrh na priznanie finančného zadost'učinenia, ústavný súd sťažovateľkou žiadané finančné zadost'učinenie nepriznal a sťažnosti v tejto časti nevyhoviel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania, ktorý si v sťažnosti uplatnila, trovy konania však nevyčíslila.

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby predstavuje 410,26 eur (bod 3 výroku nálezu).

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2022

Peter Straka
predseda senátu